

**10 let po
stopajaj
Martina in
Pavla
STR. 3**

**Tam gde je
navi žitek,
tam je že vse
ovak...
STR. 6**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 30. julija 2009 ☼ Leto XIX, št. 31

Obnavlja se baročna cerkev v Monoštru

V Monoštru že četrto leto potekajo obnovitvena dela na baročni rimskokatoliški cerkvi, ki je bila zgrajena v drugi polovici 18. stoletja in je tretja največja baročna cerkev na Madžarskem. V prvi fazi obnovitvenih del, pred tremi leti, je bila izvedena zamenjava strehe, ki je bila že precej dotrajana. Takrat so statično ojačili streho, zamenjali strešnike in instalirali strelovod. Sedaj potekajo dela na fasadi cerkve. S potekom sedanjih obnovitvenih del nas je seznanil župnik *Ferenc Rimfél*. Povedal je, da so se dela na fasadi cerkve začela lani avgusta, se pravi že skoraj pred enim letom. Zdaj poteka ureditev fasade, se pravi ojačanje ometa, barvanje in čiščenje kipov, ki so na fasadi cerkve. Na cerkvi je tudi ogromno kamnitih okraskov, ki jih bodo obnovili restavratorji. Zdaj so še ostala dela na zahodni, sprednji strani cerkve in na stolpu. Na levi strani cerkve je kip sv. Petra, na desni pa kip sv. Pavla, ki manjka, ker so ga med 2. svetovno vojno zbombardirali. Od njega je ostala samo glava, tako da bo treba kip tudi restavrirati. Izhajajoč iz glave, ki je ostala, lahko sklepamo na več stvari, in s primerjavo kipa sv. Petra lahko ugotovljamo, kakšno držo je imel sv. Pavel, kakšno obleko je imel itd. Dela se bodo končala predvidoma sredi oktobra, otvoritev

pa načrtujejo v drugi polovici oktobra. Obnovitvena dela na cerkvi predstavljajo ogromno nalozbo za župnišče in mesto,

podpora je prišla iz škofijskega urada iz Sombotela pa z Ministrstva za kulturo. Za obnovo pa so precejšnjen del sredstev prispevali verniki iz

Monoštra in okolice ter tudi madžarski izseljenci iz tujine. Poleg neposrednih finančnih prispevkov s strani vernikov so k obnovi cerkve prispevali

še dobavitelji, ki so svoje izdelke ponujali po precej nižji ceni.

»Naši verniki nam zbirajo potreben denar pomalem in moram povedati, da je res, da še ne vem, kako bomo do konca oktobra vse stroške poravnali, ampak verjetno nam bo uspelo. Jaz pravim, da vsi verniki župnije, ki tukaj živimo in smo ponosni na to prelepo cerkev, ki je pravzaprav v nekem smislu naš zaklad, potem lahko sprejmemo, da je to tudi naša srčna zadeva in tako bi lahko nekaj denarja žrtvovali za to.«

Pred petimi leti se je ustanovil Sklad za baročno cerkev, na katerega bančni račun se lahko nakažejo prispevki. Na ta račun župnija pričakuje prispevke dobrodušnih ljudi.

»Mi predvsem zaupamo Bogu, ki izpolnjuje dobre stvari. Če mi začnemo dobro, nam bo Bog v pomoč. Nam bo treba do konca oktobra plačati več deset milijonov forintov in trenutno še nimam pojma, kako bomo to uresničili. Vendar danes to sploh ni pomembno, danes je važno to, da so vse stvari v redu, in če se bomo jutri zbudili, bomo zopet dobili možnost, da delamo na teh stvareh. Plemenite stvari lahko dosežemo takrat, ko nas obdajajo dobrodušni ljudje, ki vidijo te stvari, za katere so se pripravljene boriti in nekaj žrtvovati.«

Nikoletta Vajda

Murska Sobota: Shod v podporo Murinim delavcem

PREKMURJE - DEŽELA SUŽNJEV?

Čeprav se zadnje dni razpleta nekoliko hitreje, še vedno ni mogoče natančno napovedati, kdaj bo znana usoda mursko-soboške Mure, s 3400 zaposlenimi ta čas največje tekstilne tovarne v Evropi. Težave so se začele že zdavnaj, pred več kot desetimi leti, v času, ko je Mura zaposlovala prek 6000 delavcev. Počasi, vendar neustavljivo so zgubljali delo

ponos pomurskega in celo slovenskega gospodarstva do dobesebnega zloma, ko bo po optimističnih napovedih ostalo v Muri, če se bo tovarna še tako imenovala, okoli 1400 zaposlenih.

Mura ni zašla v težave samo zato, ker je bila prevelika tovarna, kajti v Sloveniji so zaprli kar nekaj mnogo manjših konfekcijskih podjetij. Kriza se je

v Mursko Soboto blago oziroma ves material in kroje, kaj in kako, pa tudi do kdaj morajo biti obleke sešite. Mura je zgolj organizirala izdelovanje, šivanje konfekcije na osnovi tujega znanja. Vodstva, ki so se zadnje obdobje kar nekajkrat zamenjala, niso poskrbela za razvoj blagovne znamke Mura, ampak so težila k zmanjševanju zaposlenih in s tem zniževala stroške, kar se je pokazalo za napačno ravnanje.

Tako vodstvo Mure, lastniki, lokalna in državna politika zdaj iščejo izhod iz krize, ki je dosegla točko, ko se mora zgoditi preobrat: nastati mora tovarna z novo poslovno politiko in z mnogo manj zaposlenih, torej z blizu 1400 delavci.

Časi, ko je veljala Mura za velik, zlasti pa uspešen kolektiv, so že zdavnaj minili. Tudi obdobja, ko je v nekdanji Jugoslaviji in tujini odpirala svoje trgovine, denimo na najprestižnejših lokacijah v Budimpešti, prvo v ulici Váci in drugo v neposredni bližini ali ko je pripravila ekskluzivno modno revijo v elitni budimpeštanski restavraciji Gundel.

Kriza Mure bo prizadela večino, ki ostane brez dela in tudi pomurski gospodarski in družbeni prostor. Mura je dolgo dajala kruh velikemu številu prebivalcev in hkrati močno posegala v razvoj mesta Murska Sobota. Zdaj postaja neke vrste pogorišče, iz katerega naj bi se dvignila nova Mura. Toda kakšna natančneje bo, noče povedati nihče.

Shod v podporo Murinim delavcem je na Trgu kulture organizirala Mestna občina Murska Sobota, z dvajsetimi avtobusi pa se je blizu 1500 delavcev odpeljalo na tihi protest pred vladno palačo v Ljubljani. Zlasti s petjem Internacionale so izrazili nezadovoljstvo, ker dosedanja vodstva niso bila sposobna poiskati perspektivnega razvojnega programa, ki bi večini zaposlenih zagotovil delo. To je po besedah predsednika Zveze svobodnih sindikatov Slovenije Dušana Semoliča tudi zahteva z ljubljanskega shoda: program Mure, ki bo zagotovil večino sedanjih delovnih mest. Tudi zato, ker je v Pomurju izjemno malo število proizvodnih delovnih mest; v Murski Soboti in tudi drugih mestih odpirajo predvsem trgovino za trgovino, tovarn pa za zdaj ni in ni. Zatorej, v kaj in zakaj preizobraziti in prekvalificirati Murine šivilje in krojače, če zanje ni niti približno ustreznih delovnih mest. Govoriti o samozaposlitvi v kmetijstvu ali samostojnem podjetništvu so za zdaj prej želje kot možnosti v nekoliko večjem številu, kajti po dosedanjih predvidevanjih bo ostalo brez dela skoraj 2 tisoč Murinim delavcev. (Fotografija iz M. Sobote: eR)

in še nekoliko počasneje zmanjševali število zaposlenih. V razreševanje zagat je s finančno podporo 10 milijonov evrov posegla tudi država, vendar s tem težav ni bilo manj, le pomaknile so se za nekaj let in lansko leto, zlasti pa letos, pripeljale nekdanji

začela tedaj, ko so naročniki iz Evrope preusmerili dodelavne posle v države, kjer so plače zaposlenih mnogo nižje, predvsem na Kitajsko. Problem Mure je - bil - v tem, da je bila v pretežni meri odvisna od tujih naročil, in sicer po sistemu, da so firme poslale

Lojze Kozar, srebrnomašnik

Dekan (esperes) Lojze Kozar, župnik odranske fare, je me 19. julija svojo srebrno mešo, na steri je bila Vera Gašpar z Gorenjega Senika to, stera s tem kratkim pisanjem pozdravla gospa Kozara.

»Pozdravljeni bodite jubilan, srebrnomašnik. Baugi in nam vörnikom služite že 25 lejt. Vauščimo Vam iz srca, naj Baug Vam ljubo zdravje da. On vas blagoslavlja, vodi, Devica Marija pa naj z vami hodi. Sedaj, ko pred oltarjem srebrno mešo služite, mi z vami se veselimo, gospoda Boga

za Vas prosimo. Pasite, vodite vaše ovčice tak vörno in zvesto (hüen) naprej, kak ste nji do gnes .

Baug vam plačaj, povrni, ka ste za nas, porabske vörnike včinili. Poznajo Vas od Gorenjoga Senika pa do Budimpešte, vej ste pa nej gnauk slovenskim vörnikom na Vogrskom služili sveto mešo v maternoj rejči. Nas Porabce ste večkrat pelali na lejpa romarska mesta po Sloveniji. Baug plati Vam. Baug vam povrni Vaš trüid.

Dragi jubilan, iz srca Vam želimo, da bi v zdravju in veselju dočakali dvakrat 25 lejt mešništva, da bi se z vašimi verniki skupaj veselili, Boga častili. Tau Vam želimo v imeni slovenski vörnikov iz Porabja.«

Na težaven položaj so opozorili v Murski Soboti tudi z javnim shodom v podporo Murinim delavcem. Na Trgu kulture v središču mesta se je zbralo nekaj tisoč ljudi, ki so od države in lastnikov zahtevali pomoč pri rešitvi podjetja in delovnih mest. Shod je organizirala Mestna občina Murska Sobota, ki se, sicer nekoliko pozno, zaveda posledic, ki bodo nastale zaradi težav v Muri. S transparenta na shodu je tudi naslov prispevka: Prekmurje, dežela sužnjev. Predsednik Zveze svobodnih sindikatov Slo-

venije je na shodu poudaril, da je zdaj prepiranje o tem, kdo je naredil kaj dobrega za Muro, nepotrebno. Mura potrebuje dober program, sposobno vodstvo in odgovorne lastnike. Že od nekdanj pa ima Mura pridne in strokovne delavce, ki so sposobni izpolniti najzahtevnejše naloge.

Novi časi zahtevajo tudi nove žrtve in ena med njimi v Sloveniji je tudi tovarna Mura. Ne glede na to, kakšen bo dokončni razplet te »trpke zgodbe.«

eR

10 let po stopajaj Martina in Pavla

Sombotelski Slovenci so ustanovili Slovensko kulturno društvo Avgusta Pavla pred desetimi leti – 1999. leta.

gorpoiskali, od toga je 15-imbil patron sveti Martin. Letos so gorpoiskali osem Martinovi cerkva in vseposedik dobili

raute« slovenske in madžarske kulture v Sloveniji in na Madžarskom. V Sloveniji se radi pogučavajo z lüstvom in radi gorprimlejo prauškare iz Slovenije. S tem bogatijo svojo materno rejč tö.

V deseti lejtaj je gospaud plebanoš cerkve sv. Martina v Somboteli – Geza Aigner – vsigder z dobre vaule sprejemau slovenske prauškare in sombotelske Slovence. Za desetletno sodelovanje so se mu Slovenci za(h)valili s kejpami praušk in koncertov. Obečali so, ka do tadale pomagali iskati Martinove cerkve v Sloveniji, pri šteraj se leko stavijo

Soma – vnük Rövcine Irenke – šteri od 3. leta starosti odi na prauško, je tö daubo Martinovo diplomo

Prvo slovensko mešo in prvi slovenski koncert v cerkvi svetoga Martina v Somboteli so meli ranč tak pred desetimi lejtami. Leta 1999 je slovenski spejvo pri meši liturgijo *MePZ Avgust Pavel z Gorenjoga Sinika*, po tistim pa so meli koncert pred oltarom. Od tistoga mau so sombotelski Slovenci organizirali vsikšo leto adventni koncert s pevskim zborom iz Slovenije. Zvün toga so bili eške drügi koncerti. Leta 2008 je oprvim spejvo latinsko mešo sv. Martina v rojstnom kraji Martina MePZ Hrast iz Doberdoba. Kantato o »Sabli, štera dobraute tala«, pa je spejvo operni pevec Zdravko Perger iz Ljubljane.

Že deset lejt odijo sombotelski Slovenci na prauško v Slovenijo. Več kak dvajsti cerkve so

Sombotelski Slovenci s prauškari iz Sečovelj (2008)

pečatli v popotno knjižico. Za tau pa so leko prejkvzeli *diplo-mo od gospauda plebanoša Geze Aignera*.

Slovenci v Somboteli odijo po stopajaj svetoga Martina in Avgusta Pavla. Ranč tak kak svetnik in čednjak, radi se padašivajo, »radi talajo dob-

prauškarge Evropske kulturne poti svetoga Martina. Ta paut pela zdaj v Prekmurji in po Štajerskom prejk vasnic: Domanjševci, Kobilje, Martinje, Zgornja Hajdina, Vurberk, Kamnica, Šmartno na Pohorju in Zlakova pri Zrečah.

Marija Kozar

Ljudske pevke iz Varaša so zvün toga, ka rade spejavajo, ovak tö rade vküper, se rade družijo. Zatok se pa nigdar ne spozabijo, če stera ma kakšen svetek, god ali rojstni den. 15. juliüša je mejla *Majči Lang* (na srejdi, drži püšeu) 70. rojstni den, njene padaškinje - vküper z Marijo pa Kalmanom Riturperom – so go pozdravile z lejpim püšlom trnjovi rauž pa malim darom.

Porabski den 2009

Zveza Slovencev na Madžarskem
Magyarországi Szlovénok Szövetsége

Slovenska zveza že 18. leto pripravla Porabske dneve, letos bau te program 22. avgustuša na Gorejnjom Seniki. Lüstvo čakamo med 10.00 pa 11. 00 vöro, naj si malo leko zdene, pozdravla eden drügoga, med tejm ka malo nazdravi tü leko. Program se začne v 11. vöri s slovensko sveto mešov v domanjoj rimskokatoliškoj cerkvi, stero do slöjžili domanji župnik Ferenc Merkli. Pri meši gospaud gora posvečajo spominsko tablo, na steroj do gora zamerkani vsi župniki, steri so slöjžili v gorejnjojseničkoj fari. Po meši lüstvo lepau zovemo v velki šator na kulturni program. Slovenska zveza od 1994. leta mau vsakšo leto vö dá priznanje »Za Porabje«, stero furt na Porabskom dnevi dá prejk predsednik Slovenske zveze Jože Hirnök. V 14. vöri želimo pogostiti z obedom vse lidi, steri se dajo pozvati. Za obedom si vsakši leko pogledne pa koštava po želji porabske dobraute, ka nam spečejo domanje ženske od Senika do Ritkarovec. Majstri, steri znajo kašno mešterijo, do tü meli svoja dela vöpostavlene, küpi se tü leko kaj pa se delo sprauti tü nota kaže. Za mlajše mo meli lončarsko delo, gora napinjano špilo (csocsó), farbanje obrazov, leko do si redli pa piščavali v luft zmaje (sárkány) itd. Veselica se začne v 17. vöri pa de držala, dočas bau zavolé lüstva. Prauti večera mo se pa brigali za pogostitev. Slovenska zveza poskrbi za djesti, za piti se pa cejli den vsakši sam mora brigati. Zato mo meli brigo, aj vse cene vö baujo napisane.

Do tejsa mau smo furt bili zadovolni, ka nam je lüstvo trno lepau vtjüper prišlo. Depa vsakšo leto döjn mammo en problem, kritiko, pa je tau tak istina tü, ka domanjo lüstvo trno brž domau odide. Tisti, steri se domau pripelejo iz dalečni krajov, oni se ranč z domanjimi lidami želijo družiti, vtjüper biti pa veseliti. Zatau trno lepau prosimo domanjo porabsko lüstvo, naj na veselico tü pridejo pa bola mlada generacija tü leko pride.

Pri tejm, naj lüstvo redno bau informirano pa ji vse več pride, mo pomauč prosili, zvöjn gospauda župnika, od slovenski organizacij tak zvöjn Porabja kak v Porabji, zakoj se že naprej lepau zavalimo. Letos tü posaba zapovejmo avtobus za porabsko lüstvo, če de trbelo, té dvá. Avtobus de kraj pelo z Verice v 9. vöri, stavi se v Števanovci, Andovci, Otkauvci, Traušči, Varaši (pred bankov) pa Slovenskoj vesi, Sakalauvci, na Dolejnjom Seniki, taum, gde stoj čaka na avtobusni postaji. Gda mo že vedli, na kelko lidi leko računamo, na plakataj vöspišemo, z gospudom v cerkvi vö damo oznaniti konkretno, v steroj vesi gda de taum bus. Leko se pa pride z biciklini pa avtoni tü. Nazaj busi nedo rano pelali, prvin kak v 20.00 ali 21.00 vöri gvüšno nej. Če de potrejsa vnoči za kombi, tü rejšimo.

S spoštanjaum pa radostjov zovemo vse lidi, steri se želijo srečati, se dobro poznati, čütiti med Porabskimi Slovenci.

Klara Fodor
sekretarka ZSM

OD SLOVENIJE...

Predsednik države pozval k spoštljivemu nastopanju v politiki

Predsednik pravi, da se je problem ščuvanja k nestrpnosti v javnih nastopih v zadnjem času v Sloveniji razširil. Premier pa je izpostavil tri teme, ki so v poročilu še posebej izpostavljene - invalidi, otroci, starejši. Varuhinja človekovih pravic Zdenka Čebašek Travnik je 21. julija predsedniku države Danilu Türku in premieru Borutu Pahorju predala letno poročilo Varuha človekovih pravic za leto 2008. Ob predstavitvi poročila je varuhinja dejala, da se število pobud, naslovljenih na varuha človekovih pravic, zvišuje in je bilo glede na leto 2007 višje za 10 odstotkov. V letu 2008 je bil večji tudi delež utemeljenih pobud, kjer je šlo za kršitev človekovih pravic. Probleme na področju človekovih pravic država rešuje prepočasi, je ob prejemu poročila varuhinje človekovih pravic za lani dejal predsednik države Danilo Türk. Po njegovih besedah bi morali biti zaskrbljeni zlasti zaradi vprašanja ščuvanja k nestrpnosti. To je problem, ki zasluži vso pozornost države in ukrepanje, po potrebi tudi kazenski pregon, meni predsednik.

Prosta veleposlaniška mesta

Na zunanjem ministrstvu trenutno poizvedujejo po zanimanju veleposlanikov, da bi prevzeli katero od 20 vodilnih mest na diplomatsko-konzularnih predstavništvih (DKP) v tujini. Še vedno iščejo kandidata za veleposlaniško mesto v Teheranu, prihodnje leto pa bodo potekli mandati veleposlanikov v Beogradu, Rimu, Zagrebu, Strasbourgu, Ankari, Buenos Airesu, Atenah, Kairu, Parizu, Pragi, Stockholmu, Tokiu, Vatikanu in Lizboni. Sprostila se bodo še mesta vodij stalnih predstavništev v EU in Natu v Bruslju, v OVSE na Dunaju ter pri Organizaciji združenih narodov v Ženevi, menjava pa bo tudi na mestu generalnega konzula v Celovcu. Na zunanjem ministrstvu pojasnjujejo, da bodo menjave predvidoma izvedli naslednje leto poleti. Če bo vlada sprejela spremembe zakona o zunanjih zadevah, bodo kandidati potrebovali 14 let delovnih izkušenj (do zdaj sedem) in vsaj štiri leta službovanja na katerem od diplomatskih delovnih mest v diplomatskih predstavništvih ali konzulatih.

Moški pevski zbor MAJ iz Kranja ponovno med rojaki na Madžarskem

Porabski Slovenci na Madžarskem so eden od najbolj trdoživih delov slovenskega naroda, ki se je ohranil kljub hudim asimilacijskim pritiskom v polpretekli zgodovini s strani države, kjer živijo. Ker v Porabju ni bilo dovolj dela in zaslužka, se jih je velik del preselil s trebuhom za kruhom v Budimpešto. Tu so po padcu berlinskega zidu lahko ustanovili tudi

nik »Prešernov dan«, leta 2005 pa 15-letnico njihovega društva v Budimpešti. Oktobra 2006 pa smo nastopili tudi na srečanju slovenskih zamejskih zborov v Monoštru.

Vsako naše novo srečanje je še bolj prisrčno in bolj domače, saj se poleg uradnega nastopa tudi sproščeno poveselimo ob slovenski glasbi in se tudi marsikaj

Med ogledom Budimpešte na Trgu herojev

svoje društvo, ki združuje večino Slovencev, ki živijo v glavnem mestu Madžarske. Društvo se je takoj začelo aktivno povezovati predvsem s kulturnimi društvi iz matične države Slovenije.

Leta 2000, ko smo praznovali 200-letnico rojstva pesnika dr. Franceta Prešerna, smo navezali stike s tem društvom tudi pevci MoPZ MAJ iz Kranja. Slovenci v Budimpešti so takoj izrazili veliko željo, da ob njihovem praznovanju tega pomembnega kulturnega dogodka sodeluje tudi pevski zbor iz »Prešernovega mesta«. Tako se je tudi zgodilo in od takrat se vsakih nekaj let srečujemo tako v Budimpešti kot v Sloveniji, ki jo Porabski Slovenci radi obiščejo skoraj vsako leto. Naša srečanja so iz uradnega sodelovanja prerasla v pristno prijateljstvo, ki se je ponovno potrdilo ob letošnjem, že četrtem obisku v Budimpešti, ko smo skupaj praznovali 18-letnico slovenske državnosti. Pred tem smo leta 2003 skupaj praznovali slovenski kulturni praz-

govorimo o vsakdanjih stvareh in dogodkih, ki bremenijo ali razveseljujejo naše življenje. Ob tem ni nepomembno, da si ob vsakem srečanju naši rojaki bogatijo znanje in razumevanje slovenskega jezika, mi pa razumevanje njihovega porabskega narečja.

Kot rečeno, smo letos skupaj praznovali praznik slovenske državnosti. Proslavo smo izvedli na prostem v prijetnem parku 18. budimpeštanskega okrožja. Po proslavi pa nam je na skupnem pikniku ob živi glasbi in petju toplo junijsko popoldne kar prehitro minilo. Gostitelji so priskrbeli dobro hrano in pijačo, godci iz zbora Maj pa glasbo za petje in ples.

Po večerji smo se odpeljali še na razgledno točko »Citadella«, od koder je bil čudovit razgled na nočno Budimpešto.

Naslednji dan smo si dopoldne ogledali še nekatere znamenitosti madžarskega glavnega mesta in pa manjše mesto ob Donavi Šentandrej (Szentendre), ki so ga

Snemanje

Viktor pa Viktorija Kak ata pa mama

Steri že več lejt štete naše novine Porabje, gvüšno pounite, ka ste v Mlašečom kouti leko šteli pripovejsti od dvojčkov Viktora pa Viktorije. Té pripovejsti je piso Milivoj Miki Roš. Pred ednim letom je Miki iz tej pripovejsti napravu scenarij za televizijo, tou leto pa so za slovensko televizijo gor djemali TV-film pa serijo, stera se zové *Kak ata pa mama*.

Viktori (Sandi Šalamon) pa Viktoriji (Vita Živko) rad pomore Ernek (Nino Dotto), steri se na vse razmej

Cejla pripovejst je malo ovakšna, kak smo je leko šteli v Porabji, depa Viktor pa Viktorija sta na filmi ranč takšniva, kak smo je leko spoznali mi tō. Niške njiva ne more prejk ličiti, niške znoriti, nika z mest a djeniti, če njiva tak šketa. Pa sta tak napravila tō, gda sta njiiva ata pa mama nej škela s sebov vzeti na Nemško. Pa bi mogla na Viktora pa Viktorijo skrb meti stara tetica Irma. Depa ta stara tetica preveč rada red drži v kuči, preveč šké, naj se mlajši vsikše pou võre mujvajo, morajo samo zdravo hrano gesti pa vse takšo šké. Gda pa dvojčka vküper stoupita, njima niške nika ne more. Pa zato tak naredita, ka tetica ne pride k njima pa tak ostaneta cejli keden samiva doma. Ka vse se v tej sedmij dnevaj godi, pa zvejte, če poglednete film. Skur vsi gučijo v našoj domanjoj rejči, tak ka vam ekipa filma obečava, ka te film leko vidli v Porabji tō. Pa võrvlite, ka te se smedjali pa malo brodili od istine pa od lažanja.

V filmi se pokažejo tisti igralci, ka so z Mikinom že delali TV-serijo Kak san vido svejt spod stola. Tej pripovejsti ste tō leko šteli v novinaj Porabje pa poslušali na slovenskom radioni Monošter. Tak leko povejmo, ka je naša krajina nikšne fele mama, stera narodi takšne ideje pa pripovejsti, po steri se delajo slovenski filmi pa TV-serije.

zgradili Dalmatinci. Predsednica slovenskega društva Irena Pavlič, ki je ves čas hodila z nami, nam je povedala mnogo zanimivosti iz zgodovine Madžarske, kakor tudi iz zgodovine Porabskih Slovencev. Sicer pa je gospa Pavlič že od vsega začetka gonilna sila društva, obenem pa tudi most za premagovanje jezikovnih razlik, ki so zaradi pretekle izolacije Porabskih Slovencev včasih kar velike. V veliko pomoč ji je bil tokrat tudi rojak Jože Karba, ki nas

je tudi ves čas spremljal in tudi marsikaj zanimivega povedal. Mi pa smo povsod tudi zapeli, tako da je v teh dveh dneh mnogo prebivalcev Budimpešte in Šentandreja slišalo slovensko pesem.

Po kosilu smo se zadovoljni vračali preko izredno narasle Donave nazaj v Slovenijo z željo, da se kmalu ponovno srečamo.

**Zborovodja
MoPZ MAJ-Kranj
Janez Čadež**

Tam gde je nauvi žitek, tam je že vse ovak...

Kak na Vogrskom tak v Porabji se malo mlajšov narodi. Prvin je pri družinaj nej bilau rejdko šest, sedem mlajšov, zdaj je že dobro, če dva majo. Istino, enga deteta gorzraniti je tō nej leko delo. Mladi zakonski pari na začetki ižo zidajo ali küpijo, zato ka tak neškejo roditi, ka bi nej meli svojoga dauma. Gda se dejte narodi, potistim mati doma dejte rani, oča pa v službo odi, pa leko povejmo, ka ešče več dela kak do tistoga mau. Mora, vej pa že trgé so. Te čas mati tō ne počiva, če ranč ne odi v službo. Gda se prvo dejte narodi, te se življenje malo spremeni pri mladi družini. Od tauga sam spitavo Moniko Dravec z Gorenjoga Senika, štera je 24. februarja rodila svojo hčerkico Vaneso.

- Ka se je spremenilo od tistoga mau, ka ste že trgé?

»Tau je rejsan tak gé. Gde je dejte, tam te že brige tō gestejo. Gda sam domau prišla s špitale, sprvoga sam dosta pomauči mejla, zato ka sir štoj prišo. Dapa že zato vse ovak bilau. Edno peldo povejm. Če sva gesti stela, te sva že nej müva bila prviva. Ona, gda se prebidi pa lačna, ona je prva, ona dirigera. Müva dočas čakava. Ali če kaj planeraš, ka š kama üšo ali delo, furt se tak morava prilagoditi, kak je maloj dobro. Dapa zato nej bi prajla, ka naš žitek bi se tak fejst spremeni od tauga, ka se je mala naraudila. Človek je sto tau dejte, veseliš se ji, pa vse nerediš, naj njej dobro baude.«

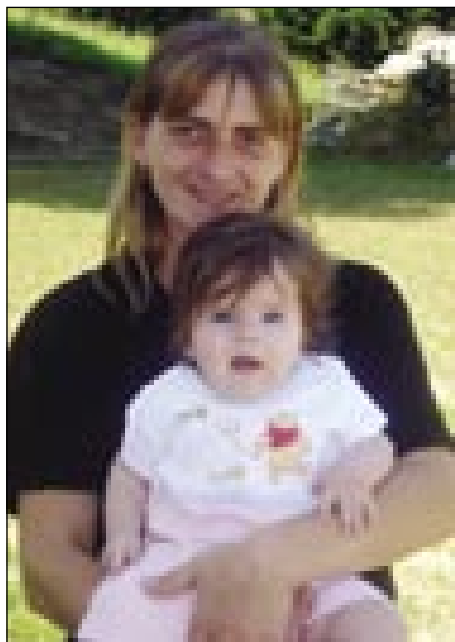
- Leko tak povejmo, ka se vse kauli njé godi?

»Leko povejm, ka smo srečni, zato ka še samo dvej mejseca stara bila pa smo v Kermedin šli z njauv. Njej je tau važno, naj gesti dobi pa ona je ta gé. Pa tau je eške zdaj tō tak. Dobro, je tak, ka koma obečemo, ka demo, dapa Vanesa ranč te nej v tašoj vauli, pa te bola doma ostanemo. Dapa tašo nega, ka bi nej mogli tau ali tisto narediti.«

- Gda si čütüla najprvin, ka

si mati gratala?

Te v tistoj minuti, gda se je narodila, pa so mi dejte na prsi djali. Te se že s seuv nika ne spravlaš. Včasim tau gledaš, če sapo gemle, če vse je vredi. Cejli den sam se dosta mantrala, pa itak sam pravla medicinski sestri, aj dejte cejlo nauč pri meni njajo, zato ka te že pozabiš, ka si trüden. Te je že vse ovak bilau. Gda smo pa domau prišli, tisto je pa nika čüdno bilau.«

Monika pa Vanesa

- Kelko je vagala Vanesa, gda se je naraudila?

»Velka je bila. Štiri kile pa pet dejk je vagala, pa petdesetdva centimetrov je duga bila. Tau sam znala, ka velka baude, zato ka so mi pravli, pa mauž Laci, gda se je naraudo, on je tō več kak štiri kile vago. Pa če tak gledamo, ge sam tō tri kile pa pau vagala.«

- Starejši, gda je edna žena kusta, že naprej pravijo, ka tau pojep ali dekla baude. Tebi so tašo tō gučali?

»Tašoga reda črvau gledajo, če okraugla je gé, pa ozajek ranč tak. Namé so leko gledali, zato ka skur tresti kil sam nasé vzela. Tau pravijo, če mati kiselo želi, te pojep, če sladko, te dekla bauda. Ge sam tak kiselo želejla, ka sam eške šalatin eci spila. Gda smo šli na ultrazvok, mi smo tak šli nut, ka pojep

baude. Gda so nam tau prajli, ka dekla baude, te smo samo eden čas tak gledali, kak leko tau, gda sam ge samo kiselo želejla. Dapa ge, gda sam zvejlla, ka je dekla, sploj rada sem gratala, pa po mojem varnau bi tak bilau, če bi pojep biu.

- Kak je bilau, gda ste doma prvin kaupali Vaneso?

»Prviva dva gneve sam ge prajla, ka ge nemo go kaupala. Ge sam se tau včila (Monika je končala srednjo medicinsko šaulo, op. pisca), pa ranč bi nej znala vküpprešteti, kelko detov sam skaupala. Pa itak svojo hčer kaupati, je zato malo ovakšno bilau. Dva dni je od moža sestra prišla málo kaupat, tretji den sam ji pravla, ka zdaj mo go ge kaupala, zato ka ona vsigdar nede tü. Tak sam te potistim že go ge kaupala. Naleki bilau malo kau-

pati, zato ka mirna bila, kakoli si go leko obrno. Tak sam se te pomali vcujvzela. Zdaj, ka je že velka, zdaj je že tašo veseldje, gda se kauppa. Človek vse moker, zato ka roke pa noge ji odijo, tak se ji vidi.«

- Kak ste prvo nauč spali doma, gda ste domau s špitale prišli?

»Mala dobro, ge pa eške baukše. Gda smo domau prišli, ge sam tak tri vöre gor bila, pa sam si tak mislila, ka si malo taležem. Tak sam zaspala, ka sam eške tau nej vpamet vzela, ka mala djauče. Gnauk samo Laci prinese malo ta k meni, ka djesti prosi. Namé vse mraz vöstrauso, sveta Marija, ge eške tau ne čüjem, ka dejte djauče, ka te tü baude. Dapa drügo paut, kak se je malo zglasila, ge sam se že prbüdila. Nej zaman, človek je vömord-

jani biu.«

- Dosta je taši, štiri dejte ešče od vetra branijo, kak ste vi s tejm?

»Gda smo domau prišli, vsakši je potima začno gučati, nej ka bi malo zbudili. Te sam ge prajla, naj tau vsakši pozabi, zato ka se dejte vcuj mora vzeti k taumi, ka televizijo gledamo, pa če stoj pride, te se normalno leko pogučava. Nej ka bi po prsti trbelo kauli njé ojditi. Mi go vsigdar vönesemo, če veter fudi ali sonce sije. Tau je tak, če go bola skrb maš, je üše. Dobro, moraš zato skrb meti, dapa nej trbej pretiravati.«

- Dočas ka si delala kak novinarka, dosta si medlidami bila, kak se leko k taumi vcujzeme, ka si zdaj vsigdar doma?

»Dočas ka sam noseča bila, sam dva mejseca doma bila. Na začetki je tau eške tašlau, zato ka sam ge vsigdar nika delala. Ojdla sam tü ta pa tam ta. Dapa prauti konci, gda sam samo pred televizijov sejdl pa ne vejim, zaka, dapa vsakši den so kaj tašo kazali, ka tau dejte se tak narodi, tisto taši betek ma. Zima bila, mrzlo bilau, mauž je delo, sama sam bila doma, te sam tak čütüla, ka se mi venak zmejša. Sploj pa proti konci, gda se tau bojši, ka se nika zgodi. Najüše je pa tau bilau, ka sam nej mogla spat. Ka mo delala, sem si zmišlaval. Vö sam üšla v künjo pa sam vcujstanila pecivo pečti. Zdaj, ka se je mala že naraodila, zdaj je tau že cejlak ovak. Dostakrat ranč ne vejim, ka bi delala, cejli den sam kaulek male, te eške obed küjam, perem, čistim v rami. Če je dobro vrejme, te se šetamo, tak ka te pet mejsecov tak brž taodišo, kak če bi se samo zdaj narodila.«

- Mejla de Vanesa brata ali sestro?

»Ne vejim, na tejm smo si eške nej zmišlivali. Ge furt gučim, ka več nej, potistim, ka ja. Vej tau že žitek prnesé, kak baude.«

Karči Holec

... DO MADŽARSKE

Madžarske stranke proti slovaškemu jezikovnemu zakonu

Vse madžarske parlamentarne stranke so podpisale peticijo, v kateri protestirajo proti uvedbi jezikovnega zakona na Slovaškem. Zakon o zaščiti državnega jezika (slovaščine) je slovaški parlament sprejel pred nekaj tedni, pred kratkim ga je podpisal tudi predsednik države Ivan Gašparovič, tako bo začel veljati s 1. septembrom.

Zakon med drugim omejuje rabo manjšinskih jezikov (med njimi madžarščine), kajti predpisuje, da se s strankami na raznih uradih, s pacienti v zdravstvenih ali socialnih inštitucijah lahko pogovarjajo v madžarskem jeziku le v tistih krajih, kjer delež madžarskega prebivalstva doseže najmanj dvajset odstotkov. Predpisuje tudi to, da se morajo v javni rabi zemljepisna imena uporabljati v slovaščini. V primeru kršitve zakona se predvideva globa tudi do 5 tisoč evrov.

Društvo staršev proti obveznemu jezikovnemu izpitu

Po mnenju Društva staršev je diskriminatorno in neetično, da študentje dobijo svoje diplome le v primeru, če imajo tudi jezikovni izpit na srednji stopnji (tip C) iz tujega jezika. Visokošolske ustanove namreč ne zagotavljajo jezikovnega pouka za svoje študente, ki si morajo dodatne ure tujega jezika in tudi ceno izpita kriti sami. S tem je kršeno načelo enake možnosti, kajti finančno bolj premožne družine poskrbijo za to, da njihovi otroci pridejo do izpitov že v srednji šoli, s tem dobijo dodatne točke tudi pri sprejemnih izpitih. Pri socialno šibkih družinah pa se lahko zgodi, da študent niti do konca študija ne opravi jezikovnega izpita in zato, kljub opravljenemu diplomskemu izpitu, ostane brez diplome. Ministrstvo za šolstvo sedanega sistema (uvedli so ga l. 1990) noče spremeniti, kajti država dodatno finansira t. i. nulte letnike na srednjih šolah, ki so namenjeni učenju tujih jezikov, da bi lahko dijaki do konca srednje šole opravili izpit vsaj iz enega tujega jezika.

Zbaugom, Hrvaška

»Čemerasto drnjarivanje valauv,« - tau znamenuje v starom indoevropskom geziki rejč »ieudh«, od štere pride ime rovačkoga varaša Zadar. Té je v preminauči tri gezero lejtaj dosta gospodarov emo, od Rome, Bizanca pa Benetk do Avstrije, Italije pa Jugoslavije. Zdaj je eden najlepši

dvejstau otokov (sziget) geste, med šterimi se leko turisti s šiftom tō pelajo. Če pa stoj stare cerkve rad má, leko v varaši najde najlepše romanske cerkve v cejlom rosagi. Kauli staroga varaša stogi kusta pa viska stena. Špajсно v varaši je samo tau, ka so več stau lejt stare zidine po ulicaj vküper z

mimo dé, ranč ne vej, što igra. Samo če ma nekak pové, ka je goslar voda, če rejsan nema prstov pa nogé.

Kauli varaša geste pet čüdoviti narodni parkov. Eden od nji je daubo ime po reki Krki, štera je duga sedemdeset kilomejterov. Pauleg varaša Skradin je ta voda napravila vnauga pre-

lidgé leko vidijo sploj dosta ftičov, v tom parki je dosta počiva v sprtolejtji pa geseni, gda letijo prauti Afriki ali nazaj. Nočne stvarine tō lejčejo, drejve so idealni dom za pirožabe

ranč tak »pršut« zové kak tista v slovenskom Primorskem. Lüstvo na Pagi živé zvekšoga od toga, ka lovijo ribe pa držijo birke, kauli svoji ramov majo šečo iz kamlov. Zvün toga re-

dijo v toj krajini bejle čipke tō.

Dosta turistov pripela s seuv picikline, ka na otoki dosta poštij geste za nji. Šteri se pa škejo veseliti, leko najdejo v vekši varašaj naučni žitek tō. V edni od vesnic má svoj hotel Državna hrvaška samouprava z Vogrske, gde so televizijci spali.

Leta 1999 so na Pagi najšli med kamlami eden mali trikotnik

Staro pa moderno vküper v Zadri

(netopir). Človek pa v takšom parki ranč tak svoj stopaj tamnjá. Leko vidimo rimske vodovode (vízvezetéč), cerkev pa klaušter na otoki, pa stare mline in preše. Najbaukše je, če se z malim šiftom pelamo gor po reki do največši, »skradinski« slapov. Té vövidijo kak kakše stube iz vodé, pa je največ turistov gorziške. Pauleg nji tau tō leko vidijo, ka je ostalo od stare hidroelektrarne (vízerõmũ).

Skupina manjšinski televizijski novinarov se je napautila na otok Pag, šteri je peti največši med rovačkimi otokami, dugi je šestdeset kilomejterov. Gda se človek po poštijaj pela, vidi kauli sebe samo bejlo kamenje pa malo drejv. Ništerni bi si leko brodili, ka na Mejseci odijo. Rastéjo pa takša

(háromszög), šteri má ovaško farbo kak drügi kamli. Če na njega ultravijolični posvejt pistijo, dobi radečo svejklost. Več deset gezero lüstva je že prišlo gledat té kamen, ka brodijo, ka so ga UFO-nge na Zemlej tünjali.

Na konci ednoga kedna, gda so si poglednili malo Bosnije pa dosta Rovačke, so se teveske stavili eške v glavnom varaši Zagrebi. Tü so jim na kratko nutpokazali programe pa zidino Rovačke televizije, večer so se pa odpelali na brejg Medveščak sploj pauleg Zagreba. Dugo se je trbõlo pelati, pa vrkaj najmenje deset stopinj menje bilau kak spodik. Ranč te so tam spali mlajši iz Slovenije, šteri so prišli pokazat, kelko znajo od prve pomoči, kak znajo lidam pomagati.

Sveta mesta, stari maust, mérno maurdje, čüdoviti varaši, dobro gesti - tak se je končala enokedenska televizijška ekskurzija po dve nekdešnji republikaj Jugoslavije.

-dm-

Najvekši slapovi v Narodnom parki Krka

varašov na Rovačkom, za šteroga ništerni pravijo, ka prej tam sunce najlepše dojdé na cejlom svejti.

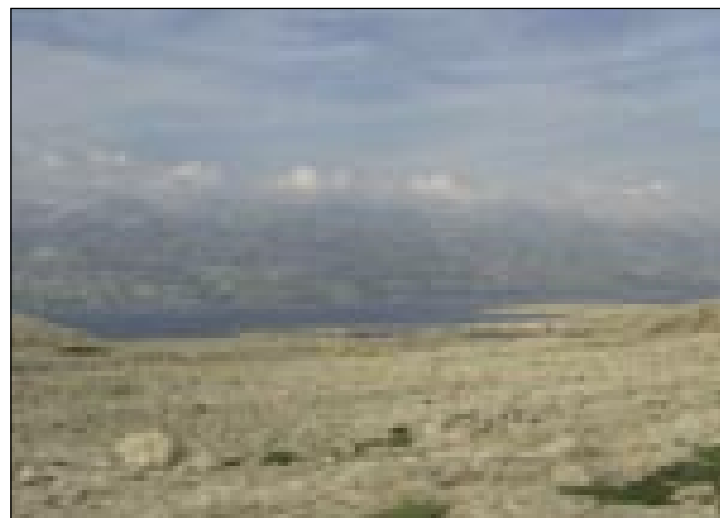
Varaš na Jadranskom maurdji, šteroga so gorziskali manjšinski televizijci, dostakrat zovejo kak »rovačka Roma«, vej je pa eden najstarejši varašov na tom kraji Evrope. Zvün toga pa so pred šeststau lejtami tū prvo rovačko univerzo oprli, tū so sledik napisali prvi rovački roman (regény), rovačke novine so pa ranč tak tū oprvin druknivali.

V grbi (címer) Zadra vidimo ednoga viteza na črnem konji pa v zlatom gvanti. Na glavej má svetniško glorio, v rokej drži zastalo. Konj se ranč pripravla, ka skoči, prve nogé má zdignjene. Na grbi je spodik sivo maurdje, na srejdji bejli grad, nebo pa je radeče. Tau so farbe rovačke zastale. Na maurdji blüzi Zadra kauli

nauvimi »kockastimi« izami na več štaukov.

V Zadari majo edne fejst čüdne orgole. Nejsu v cerkvi ali koncertnoj dvorani, liki pod

čüdovita dela. Vsefelé veuki pa mali slapov (vízesés) geste, najvišiši so tristau mejterov nad spaudnjimi. V narodnom parki živé dostaféle stvarin pa

Mejsec na Zemlej - otok Pag

maurdjom. Kak voda nut v piščali (sípok) teče, tak se muzika čüje. Tau si je vöbrodo eden merar, če pa stoj

rastlin (növény). Samo rib geste osemnajsetfelé, od te je deset takši, štere na cejlom svejti samo tū živéjo. Najgir

zelišča (gyógynövény), štere dajo žma tistomi birkečomi siri (sajt), od šteroga je otok Pag tak eričen. Njina šunka se

OTROŠKI

Kako lahko lepo živimo, če s prijatelji se ne veselimo.

Če med nami so sorodne meje, življenje sadov ne seje.

Skupaj nam boljše je, čeprav med nami državna meja je.

Slovenci, Madžari ali Italijani, skupaj nismo sami.

Da lažje se razumemo, s »tujci« zgodbe snujemo.

Zato jezikovni tabor organizirali so, da vse bogatejši naš jezik bo.

Letošnje leto smo se že tretje leto zapored odpravili na jezikovne počitnice v Piranu. Že iz pesmice ste lahko razbrali, kako pomembno je, da med nami ni mej.

36 Porabcev in 5 Prekmurcev se je skupaj odpravilo na jezikovni tabor v Piranu. Naloga nas Slovencev iz Slovenije je bila, da Porabske Slovence naučimo

Na delavnici smo delali tudi namaze

čim več slovenskih besed, hkrati pa da se zabavamo. Če v nekaj besedah strnem osemdnevno taborjenje, vam lahko povem, da je bilo več kot čudovito, kar briljantno.

Od 9. do 16. julija je bilo zabave vrh glave. Si predstavljate,

da si v osmih dneh ogledate Tonino hišo, se sončite, plavate, potepate po Piranu, greste v Lipico, si ogledate Škocjanske jame, obenem pa se še učite. Vse to smo počeli mi na jezikovnem taboru. Sama sem se najbolj zabavala

Med učenjem na piranski šoli

ob gledaliških delavnicah, ki sem jih prej zaradi obsega dejavnosti pozabila omeniti. Tukaj smo se skupaj s Porabci učili 3 kratke skeče, ki smo jih pozneje zaigrali. Sama po sebi je že

porabska slovenščina zabavna, kako pa šele, če se uporablja v skečih. Da pa ne bom predolga, vam bom še za konec zaupala, zakaj sem se odločila zanj. Moja želja je bila vedno nekomu pomagati ali koga kaj naučiti. Čeprav se je tabor zvrstil že tretje leto zapored, sem jaz tukaj drugič, in ni mi žal za to.

JEZIKOVNE POČITNICE V PIRANU

Predstavljajte si, kako lep je občutek, če nekomu pomagate in se ob tem še prijetno zabavate.

Poskusite del tega biti tudi vi, in ne pozabite, lepše je dajati, kakor prejemati.

Patricija Bokan Otovci

Počitnice v Piranu

Od 9. do 16. julija smo imeli učenci DOŠ Jožefa Košiča z Gornjega Senika in DOŠ iz Števanovcev ter dijaki monoštrske gimnazije in srednje strokovne šole Bela III. tretje jezikovne počitnice v Piranu.

Prvi dan, v četrtek, smo se zjutraj ob pol sedmih odpravili proti cilju. Med potjo smo imeli nekaj postankov, kljub temu smo bili ob enih že tam. Popoldne smo obiskali Fieso. Ob sedmih smo imeli večerjo, potem pa smo se potepali po mestu. Naslednji dan po zajtrku smo imeli slovenščino z gospo Zorico.

Po pouku smo se pripravili na plavalni tečaj. Popoldne smo obiskali Tonino hišo v Sv. Petru. Pred večerjo smo imeli delavnico z naslovom Ljudske pesmi z učiteljico Zlatko. V soboto in v nedeljo smo pa imeli veliko delavnic. Te so bile: slovenščina, gledališka dejavnost, ljudske pesmi. Med njimi smo imeli tudi plavalni te-

čaj. V ponedeljek dopoldne smo se odpravili na izlet in plavali. Popoldne pa smo se odpravili v Lokev na Krasu. Tukaj smo si ogledali pršutarno in imeli degustacijo. Na koncu našega programa smo se napotili proti

zatorjem, ki so nam omogočili to, da smo lahko preživeli čudovite dneve v Piranu in njegovi okolici. *Udeleženci seminarja iz Porabja*

Na izletu v Tonini hiši

Lipici, v kobilarno Lipica. V torek smo spet plavali in smo si ogledali Škocjanske jame. V sredo smo imeli gledališke predstave. Predstavili smo naslednje igre: V domači gostilni, Na plaži in Prvi dan po počitnicah.

TABOR V PIRANU

Na jezikovnih počitnicah v Piranu nam je bilo zelo lepo. Bilo je veliko zabavnih in včasih tudi ne preveč prijetnih trenutkov. Vendar

Prijetno kopanje v morju

Zvečer pa smo opazovali zvezde s predhodnim predavanjem. Zadnji dan je bilo tekmovanje v plavanju, potem pa smo se odpravili proti domu.

Na koncu pa moramo še napisati, da so nas obiskali gospa Valerija Perger, gospa Alenka Kovšca in gospod Roman Gruden.

Zahvalili bi se vsem organi-

smo vse preživeli. Z ostalimi prijatelji smo se zabavali in učiteljem sivili lase. Ker nam je bilo zelo všeč, se bomo tudi naslednje leto udeležili jezikovne šole v Piranu.

Robi, Kristijan, Richard H., Richard K.

KAUT

